

Grunder för fristående examen

YRKESEXAMEN INOM TEXTILBRANSCHEN

Föreskrift 22/011/2011

Grunder för fristående examen

YRKESEXAMEN INOM TEXTILBRANSCHEN 2011

Föreskrift 22/011/2011

© Utbildningsstyrelsen

Föreskrifter och anvisningar 2011:32

ISBN 978-952-13-4811-2 (hft.)

ISBN 978-952-13- 4812-9(pdf)

ISSN-L 1798-8977

ISSN 1798-8977 (print)

ISSN 1798-8985 (online)

www.utbildningsstyrelsen.fi

Kopijyvä Oy, Esbo 2011

FÖRESKRIFT

21.6.2011

22 /011/2011

Giltighetstid: fr.o.m. 1.9.2011 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten
att utfärda föreskriften bygger på
L 631/98, 13 § 2 mom

Upphäver Utbildningsstyrelsens föreskrift
30.3.2005 nr 6/011/2005

Ändrar Utbildningsstyrelsens föreskrift

-

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN INOM TEXTILBRANSCHEN

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för yrkesexamen inom textilbranschen. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.9.2011. Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens i kraftträdande kan fullföljas enligt grunderna av den 30.3.2005 nr 6/011/2005 t.o.m. 31.8.2013.

Examenskommissionen och examensarrangören kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

Timo Lankinen

Undervisningsråd

Hanna Ketonen

BILAGA

Yrkesexamen inom textilbranschen 2011

INNEHÅLL

1	Fristående examina.....	7
1.1	Anordnande av fristående examina	7
1.2	Avläggande av fristående examen	7
1.3	Grunderna för fristående examen.....	7
1.4	Personlig tillämpning i fristående examen	7
1.5	Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
1.6	Betyg.....	8
1.7	Utbildning som förbereder för fristående examen	9
2	Uppbyggnaden av yrkesexamen inom textilbranschen	9
2.1	Färdigheter som visas i yrkesexamen inom textilbranschen	9
2.2	Examensdelar	10
	Kompetensområde: tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier.....	10
	Kompetensområde: tillverkning av industriell textil.....	11
3	Krav på yrkesskicklighet i yrkesexamen inom textilbranschen och grunder för bedömning	12
	Krav på yrkesskicklighet, föremål och kriterier för bedömning.....	12
3.1	Produktifiering av textilier	13
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	14
3.2	Tillverkning av en textilprodukt.....	15
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	17
3.3	Arbeta som företagare inom textilbranschen.....	18
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	21
3.4	Tillverkning av industriell textil	22
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	24
3.5	Utveckling av produktionsprocess och -funktioner inom textilindustrin.....	25
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	27
3.6	Organisering av textilproduktion	28
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	30
3.7	Leda tillverkningen av en textilprodukt och erbjuda tjänster inom textilbranschen	30
	Sätt att påvisa yrkesskicklighet.....	32
3.8	Att marknadsföra textilprodukter och -tjänster	33
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	35
3.9	Arbeta i internationella nätverk inom textilbranschen	35

3.10	Arbete enligt hållbar utveckling inom textilproduktion	38
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	39
3.11	Underhålla och utveckla produktionsmaskiner	40
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	43
3.12	Utveckla kvaliteten i verksamheten.....	43
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	44
3.13	Appretering av textilier	45
	Sätt att visa yrkesskicklighet.....	46
3.14	En examensdel från den egna eller någon annan yrkes- eller specialyrkesexamen	46

1 Fristående examina

1.1 Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

1.2 Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

1.3 Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kompetensområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

1.4 Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om individualisering.

1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen. En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

1.6 Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyget. Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandem.

1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går inte att ställa förhandsvillkor om deltagande i utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning. Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

2 Uppbyggnaden av yrkesexamen inom textilbranschen

2.1 Färdigheter som visas i yrkesexamen inom textilbranschen

Yrkesexamen inom textilbranschen består av två kompetensområden varav den som är yrkeskunnig inom branschen väljer antingen tillverkning av industriella textilier eller tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier och visar sitt kunnande inom sitt område.

Yrkesexamen inom textilbranschen innehåller yrkesområden som utgår från arbets-, närings- och kulturlivet och som skiljer sig från varandra i fråga om arbets sätt, material och specialkompetens.

Tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier

Examinander som arbetar inom hantverks- och konstindustribranschen visar sitt kunnande genom att tillverka textilprodukter eller producera tjänster inom textilbranschen. Examinanden är en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett hantverksföretag som utövar hantverk yrkesmässigt och lönsamt. Examinanden kan visa sitt kunnande genom att erbjuda produkter, tjänster eller arbetsprestationer. Vid tillverkningen används ofta maskiner men inte i en omfattning som motsvarar massproduktion eftersom företagets produktserier är rätt små. Hantverkets andel vid appretering av produkterna är betydande.

Tillverkning av industriella textilier

Den som arbetar inom textilindustrin visar sitt kunnande genom att övervaka användande av maskiner och drift samt kvalitet bland annat som spinnare, vävare, stickare, granskare, färgare eller appreterare. Examinanden är en arbetstagare, yrkesutövare eller företagare som arbetar inom textilindustrin eller som tillverkar textilier med hjälp av industriella metoder, maskiner och utrustning. Examinanden visar sitt kunnande genom att använda textilmaskiner inom processindustrin för framställning av textilier.

Textilindustrin omfattar bastextilindustrin som tillverkar garn och tyger, trikåindustrin som tillverkar maskinstickade tyger och kläder samt strumpor och strumpbyxor, textilsömnad som tillverkar heminredningstextiler, mattindustrin samt övrig textilindustri som tillverkar till exempel maskinfiltar, fibertyger, vadd, band och spetsar. Textilindustrin tillverkar bland annat garn, tyger, stickade varor, inredningstextiler samt utflyktsutrustning till konsumenter. Till företag och sammanslutningar tillverkas gasväv, förband och andra sjukhus- och hygienprodukter. Ytterligare tillverkas fibertyg, vadd, belagda tyger, glasfiberväv, viror och maskinfiltar till pappersmaskiner och andra tekniska textilier samt råmaterial och tillbehör för andra industribranscher.

2.2 Examensdelar

Yrkesexamen inom textilbranschen byggs upp av två kompetensområden av vilka examinandan väljer en.

Kompetensområdena är

1. Tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier
2. Tillverkning av industriella textilier

YRKESEXAMEN INOM TEXTILBRANSCHEN	
KOMPETENSOMRÅDE: Tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier	KOMPETENSOMRÅDE: Tillverkning av industriella textilier
Obligatoriska examensdelar: 3.1 Produktifiering av textilier 3.2 Tillverkning av en textilprodukt 3.3 Arbeta som företagare inom textilbranschen	Obligatoriska examensdelar: 3.4 Tillverkning av industriella textilier 3.5 Utveckling av produktionsprocessen och funktioner inom textilindustrin
Examensdelar som är valfria för alla: 3.6 Organisering av textilproduktion 3.7 Leda tillverkningen av en textilprodukt och erbjuda tjänster inom textilbranschen 3.8 Marknadsföra textilprodukter och -tjänster 3.9 Arbeta i internationella nätverk inom textilbranschen 3.10 Arbete enligt hållbar utveckling inom textilproduktion 3.11 Underhålla och utveckla produktionsmaskiner 3.12 Utveckla kvaliteten i verksamheten 3.13 Appretering av textilier 3.14 En examensdel från den egna eller från en annan yrkesexamen eller specialyrkesexamen	

Kompetensområde: tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier

Inom kompetensområdet tillverkning av handgjorda och konstindustriella textilier består examen av fyra examensdelar. Examensdelarna 3.1, 3.2 och 3.3 är obligatoriska för alla examinandor inom detta kompetensområde, den fjärde examensdelen väljs bland examensdelarna 3.6–3.14.

Examen är klar när tre obligatoriska och en valfri examensdel har avlagts med godkänt vitsord.

Obligatoriska examensdelar:

- 3.1 Produktifiering av textilier
- 3.2 Tillverkning av en textilprodukt
- 3.3 Arbeta som företagare inom textilbranschen

Valfria examensdelar, varav examinanden väljer en:

- 3.6 Organisering av textilproduktion
- 3.7 Leda tillverkningen av en textilprodukt och erbjuda tjänster inom textilbranschen
- 3.8 Marknadsföra textilprodukter och -tjänster
- 3.9 Arbeta i internationella nätverk inom textilbranschen
- 3.10 Arbete enligt hållbar utveckling inom textilproduktion
- 3.11 Underhålla och utveckla av produktionsmaskiner
- 3.12 Utveckla kvaliteten i verksamheten
- 3.13 Appretering av textilier
- 3.14 En examensdel från den egna eller från någon annan yrkesexamen eller specialyrkesexamen

Kompetensområde: tillverkning av industriell textil

Inom kompetensområdet tillverkning av industriell textil består examen av tre examensdelar. Examensdelarna 3.4 och 3.5 är obligatoriska för alla examinander i detta kompetensområde, den tredje examensdelen väljs bland examensdelarna 3.6–3.14.

Examen är klar när alla tre examensdelar har avlagts med godkänt vitsord.

Obligatoriska examensdelar:

- 3.4 Tillverkning av industriella textilier
- 3.5 Utveckling av produktionsprocessen och –funktioner inom textilindustrin

Valfria examensdelar varav examinanden väljer en:

- 3.6 Organisering av textilproduktion
- 3.7 Leda tillverkningen av en textilprodukt och erbjuda tjänster inom textilbranschen
- 3.8 Marknadsföra textilprodukter och -tjänster
- 3.9 Arbeta i internationella nätverk inom textilbranschen
- 3.10 Arbete enligt hållbar utveckling inom textilproduktion
- 3.11 Underhålla och utveckla produktionsmaskiner
- 3.12 Utveckla kvaliteten i verksamheten
- 3.13 Appretering av textilier
- 3.14 En examensdel från den egna eller från någon annan yrkesexamen eller specialyrkesexamen

3 Krav på yrkesskicklighet i yrkesexamen inom textilbranschen och grunder för bedömning

Varje utbildningsanordnare sörjer för den personliga tillämpningen i yrkesexamen inom textilbranschen och för den förberedande utbildningen när personer söker till utbildningen, avlägger examen och skaffar den behövliga yrkesskickligheten i enlighet med grunderna för denna yrkesexamen. Om examinanden inte deltar i förberedande utbildning är det examensarrangören som sörjer för den personliga tillämpningen. Den personliga tillämpningen antecknas i ett dokument som uppdateras under examensprocessen.

Yrkesskickligheten som förutsätts i examensgrunderna visas i regel i verkliga arbetsuppgifter varvid examinanden på ett omfattande sätt visar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna.

Yrkesexamen inom textilbranschen bedöms en examensdel åt gången så att examinandens yrkesskicklighet jämförs med examensdelens krav på yrkesskicklighet. Vid examenstillfällena visar examinanderna att de kan bedöma erfarenheter och lära sig av dem, använda sig av nytänkande och ta i bruk nya arbetsformer. Vid examenstillfällena visar examinanden beredskap och förmåga att i varierande situationer och förhållanden tillämpa sitt kunnande.

Efter varje examenstillfälle bedömer bedömaren eller bedömarna examinandens kunnande i relation till kraven på yrkesskicklighet, föremålen för bedömningen och bedömningskriterierna i examensdelen. Bedömningen dokumenteras. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av examensprestationen. I en väl utförd bedömningsprocess ingår ett separat responssamtal efter examenstillfället.

Vid de enskilda examenstillfällena räcker det med att en av trepartsrepresentanterna bedömer examinanden. I bedömningssamtalet, där hela examensdelen bedöms, deltar representanter för alla tre parter.

Efter att alla examenstillfällen som ingår i examen har hållits ordnas ett utvärderingssamtal där alla parter i trepartssamarbetet dvs. representanter för arbetsgivare och arbetstagare samt en representant för undervisningssektorn som är expert inom sin egen bransch deltar tillsammans med examinanden.

Under samtalet bedömer dessa examinandens yrkeskunskap enligt kraven på yrkesskicklighet i examensdelen och enligt föremålen och kriterierna för bedömningen. Bedömarna av examen diskuterar och bedömer tillsammans med examinanden yrkeskunskapen som denna visat enligt kraven på yrkesskicklighet i examensdelen samt föremål och kriterier för bedömning utgående från givna bedömningar och dokument.

Utvärderingssamtalet avslutas med ett möte där bedömningsgruppen beslutar om den ska föreslå till examenskommissionen att examensdelen ska godkännas eller underkännas samt ger ett skriftligt utlåtande om detta.

Krav på yrkesskicklighet, föremål och kriterier för bedömning

Kraven på yrkesskicklighet som härletts ur uppgifts- och färdighetsområden i arbetslivet beskrivs på följande sidor med fet stil. Under dem till vänster anges föremålen för bedöm-

ningen som härletts ur kraven på yrkesskicklighet. De anger de för yrkesskickligheten centrala kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet i bedömningen. I den högra kolumnen anges bedömningskriterierna som definierar den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation. På basis av dessa avgörs om examensprestationen godkänns. Efter examensdelen beskrivs de sätt på vilka examinanden visar sin yrkesskicklighet.

3.1 Produktifiering av textilier

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan produktifiera en textilprodukt eller tjänst inom textilbranschen.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att utreda marknadssituationen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> läser internationellt och lokalt skrivna utredningar om produkter som finns på marknaden samt beaktar utredningarna vid produktifieringen gör eller låter göra utredningar om konkurrerande produkter och tillverkare gör en preliminär marknadsutredning som stöder produktifieringen gör en marknadsutredning som stöder egen produktion
Att utarbeta en produktifieringsplan	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> gör eller låter göra en utredning hos kunder om problem med textilprodukter, nödvändiga produktförbättringar eller förnyande av produkter tolkar genomförda utredningar och drar slutsatser utgående från dessa planerar utgående från mottagen information produkter och produktförbättringar för kunders behov beaktar kulturella skillnader och likheter vid planering av produkter för internationella marknader planerar kundorienterade, fungerande och lönsamma produkter eller tjänster gör nödvändiga ekonomiska beräkningar som stöd för produktifieringen genom att i produktifieringen utgå från det egna företagets resurser beaktar material, möjligheter och begränsningar i produktionsprocessen, säkerhets- och miljörisker samt -bestämmelser gör upp en preliminär plan för produktifiering.

Att utarbeta en plan över produktion eller tjänster	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar en genomförbar plan för verkställande av produktion eller tjänster • utnyttjar nationell textiltradition vid utarbetandet av planen för produktion eller tjänster.
Examinanden kan kommersialisera textilprodukter eller -tjänster	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Definiera en textilprodukt	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bestämmer vilka produkter eller tjänster som lämpar sig för valda kundgrupper • bestämmer textilproduktens tekniska, estetiska, etiska och kommersiella kvalitet • gör en produkt eller tjänst utgående från uppgjord kommersialiseringsplan • gör upp en realistisk marknadsföringsplan • följer bestämmelser om upphovsrätt och mönsterskydd samt söker vid behov produktskydd för textilprodukt eller -tjänst • prissätter produkten eller tjänsten enligt vald försäljningskanal och konkurrenssituation.
Utnyttja nätverk och experter	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar vid produktifiering och kommersialisering nätverk och experter inom branschen.

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen produktifierar examinandena en produkt eller tjänst. Examinanden visar den yrkesskicklighet som förutsätts i examensdelen genom att produktifiera planerna för en kommersiell, estetisk och fungerande produkt inom textilbranschen eller en tjänst åt en kund genom att vid behov utnyttja andra aktörer. I den här examensdelen avses med examinand en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett företag som arbetar professionellt och lönsamt inom textilbranschen. Den textilbransch inom vilken examinandena verkar anges i dokumentet för den personliga tillämpningen. Yrkesområdet kan vara till exempel tovning, framställning av stickade produkter, mönstring av tyg eller stickning.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera sitt påvisande av kunnandet med dokument som tas fram under examensprestationen. De bedömda dokumenten utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.2 Tillverkning av en textilprodukt

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan skaffa och använda material inom textilbranschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Anskaffning av material	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljer och skaffar på ett kostnadseffektivt sätt material och tillbehör för arbetet • räknar åtgång av material och tillbehör som behövs för arbetet och beräknar hur priset på materialet påverkar det slutliga priset på arbetet • använder på ett mångsidigt sätt olika kanaler, sätt och platser för att skaffa material • jämför priser och material utgående från information från olika anskaffningsplatser
Användning av material	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar bruks- och skötselanvisningar för materialet i produkten i enlighet med bestämmelserna.
Examinanden kan välja ändamålsenlig tillverkningsteknik för sitt arbete samt använda verktyg och maskiner inom sin bransch	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att behärska och tillämpa teknik	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljer den tillverkningsteknik för sitt arbete som är mest ändamålsenlig med tanke på genomförandet av planen • väljer maskiner och utrustning som lämpar sig för tekniken • utvecklar vid behov antingen ensam eller i samarbete med experter och nätverk metoder, utrustning, maskiner eller andra redskap som underlättar arbetet • utför de nödvändiga dagliga underhållsåtgärderna på maskinerna
Examinanden kan planera tillverkningsprocessen för textil.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Planering av tillverkning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar nödvändiga dokument om tillverkningen och motiverar deras betydelse vid tillverkning av textil • lägger upp en tidtabell för utförandet av arbetet

	<p>för kunden eller den egna tillverkningsprocessen</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar en arbetsordning för tillverkningen av produkten och dokumenterar arbetsbeskrivningen.
Examinanden kan tillverka textilprodukter.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Tillverkning av textil	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tillverkar textilprodukter enligt uppgjord plan • beaktar kundens funktionella, ekonomiska och estetiska krav vid tillverkning av produkt • följer anvisningar och arbetsritningar • dokumenterar produktens tillverkningsprocess så att tillverkad produkt vid behov kan tillverkas som serie.
Ergonomiskt och säkert arbete	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med själv valda maskiner och utrustning på ett ergonomiskt och säkert sätt • följer säkerhetsföreskrifter för branschen och maskiner • arbetar ergonomiskt riktigt • fäster uppmärksamhet på sin hälsa och undviker utbrändhet • skapar för sin egen del en säker arbetsmiljö.
Examinanden kan appretera textilprodukt	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Användning av appreteringstekniker	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utför grundappretering på textil på det sätt som användningsändamål, ytstruktur och material kräver • använder på varierande sätt olika textiltekniker vid appretering som färgning, broderi, textiltryck eller applicering • visar i sitt arbete appreteringens betydelse för produkten • samarbetar med tjänsteproducenter som erbjuder appretering.
Examinanden kan arbeta på ett sätt som förutsätts för en hållbar utveckling	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att beakta hållbar utveckling i produkter och arbetssätt	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar sitt arbete så att material används på ekonomiskt sätt

	<ul style="list-style-type: none"> • använder i mån av möjlighet återvunnet material • använder i sitt arbete naturtillgångar på ett ändamålsenligt och sparsamt sätt • minskar och undviker användning av kemikalier som belastar naturen • behandlar och förstör på rätt sätt avfall som belastar naturen • ordnar återvinning och återanvändning av material som tagits ur bruk • råder kunder att återvinna och återanvända produkter på rätt sätt • fogar avfallshanteringsanvisningar till varudeklarationen
--	---

Sätt att visa yrkesskicklighet

Examinanden visar sitt kunnande genom att tillverka en textilprodukt. Produkten som tillverkas kan vara unik, en kollektion, ett serie- eller beställningsarbete, ett arbete som tillverkas som en del av en större textilheltet eller ett textilarbete som utförs inom textiltjänst. I den här examensdelen avses med examinand en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett företag som arbetar professionellt och lönsamt inom textilbranschen. I individualiseringsdokumentet anges inom vilket textilområde examinanden verkar. Yrkesområdet kan vara till exempel tovning, tillverkning av stickade produkter, att förse tyg eller stickning med mönster.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera sitt påvisande av kunnandet med dokument som tas fram under examensprestationen. De bedömda dokumenten utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.3 Arbeta som företagare inom textilbranschen

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan fastställa sina möjligheter och sin beredskap att arbeta som företagare inom textilbranschen.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Bedömning av den egna yrkesskickligheten och beredskapen att bli företagare	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer sin egen företagsverksamhet ur utvecklingssynvinkel • känner till framtida möjligheter och hot inom sin bransch och för sitt företag • specificerar ansvar och förpliktelser i företagsverksamheten genom att beakta särdragen i den egna verksamheten • bedömer lönsamheten i den egna verksamheten samt sina inkomstmöjligheter som företagare • klarlägger och utvecklar affärsidén • ser till att ny praxis tillämpas i praktiken • motiverar gjorda val samt anlitar vid behov experthjälp.
Examinanden kan definiera arbetets kvalitet och kvalitetssystem	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att utnyttja kvaliteten på arbetet och kvalitetssystem	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • anger de viktigaste kvalitetsfaktorerna i sin verksamhet • tänker igenom möjligheter som kvalitetssystem ger att utveckla den egna verksamheten • arbetar enligt de kvalitetskriterier som han/hon har angett.
Examinanden kan tillämpa åligganden inom produktsäkerhet och produktansvar på egen verksamhet.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Arbete enligt kraven på produktsäkerhet, produktansvar och konsumentskydd	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar näringsidkarens aktsamhetsplikt vid planering av produkter och tjänster • följer viktiga författningar och bestämmelser om konsumentskydd, produktsäkerhet och produktansvar som tillämpas på textilprodukten eller –tjänsten samt arbetar medveten om följderna av att bryta mot bestämmelserna

	<ul style="list-style-type: none"> • lär sig viktiga bestämmelser om prissättning och marknadsföring och beaktar dem i sitt arbete • utreder vilka följderna är för den egna verksamheten vid fel i produkt och försenad tjänst • skriver produktinformation för textilprodukten eller tjänsten.
Examinanden kan utveckla affärsverksamhet av sin affärsidé.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Utarbetande av en affärsverksamhetsplan	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar en genomförbar affärsverksamhetsplan genom att vid behov ta hjälp av experter • jämför olika bolagsformers lämplighet för textilbranschen och väljer den lämpligaste bolagsformen för den egna verksamheten och motiverar sitt val • gör enkla lönsamhetskalkyler för sin verksamhet • utarbetar en marknadsföringsplan för sitt företag
Examinanden kan bedöma lönsamheten för verksamheten	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Bedömning av lönsamhet	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • räknar hur unik- och serieproduktion, beställningsarbeten, kontraktstillverkning och textilprodukter som säljs som tjänster på olika sätt inverkar på lönsamheten för verksamheten • räknar hur en bredare produkt eller tjänst (kärnprodukt, formell produkt, tjänst i samband med produkt) inverkar på lönsamheten för verksamheten • utnyttjar säsonger och årsfester som en del av lönsam företagsverksamhet.
Examinanden kan prissätta sina produkter eller tjänster.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Prissättning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • prissätter sin produkt eller tjänst lönsamt genom att beakta <ul style="list-style-type: none"> – konkurrenssituationen – lokalt, regionalt eller nationellt produktutbud – fasta och rörliga kostnader som påverkar

	<p>priset – kostnader för marknadsföring.</p>
Att följa lagstiftningen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer gällande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar som reglerar företagsverksamhet (t.ex. mervärdesskatt, förskottsinnehållning, pensions- och socialskydd, försäkringar, företagshälsovård) • beaktar förordningar, bestämmelser och anvisningar vid prissättning av sina produkter och tjänster.
Examinanden kan sälja och marknadsföra sina produkter.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Marknadsföring och försäljning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljer lämpliga målgrupper för produkten eller tjänsten • presenterar muntligt sina produkter och tjänster för sin målgrupp • gör eller låter göra broschyrer och annat marknadsföringsmaterial på det språk som marknaderna förutsätter • väljer lämpliga marknadsföringskanaler och försäljningssätt för sina produkter och tjänster • kan vid behov samarbeta eller köpa tjänster av experter inom kommunikationsbranschen
Att bilda nätverk inom företagsverksamhet	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • anger sin egen kärnkompetens och sina resurser samt kompletterar dessa genom företagare- och kundorienterat samarbete med övriga • kommer överens om samarbete och dess olika former med parter i nätverk • utnyttjar samarbetspartners kunnande i nätverk • arbetar enligt företagets affärsidé i internationell miljö inom textilbranschen tillsammans med avtalsparter • informerar muntligt och skriftligt om egen produkt eller verksamhet på finska eller svenska samt med tanke på samarbete på ett främmande språk • utnyttjar lokala experter på internationalisering

Examinanden ser till att upprätthålla sin arbetsförmåga och arbetshälsa.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att främja välbefinnande i arbetet	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar en plan för att upprätthålla och främja sitt välbefinnande i arbetet genom att beakta fysiska, mentala och sociala faktorer som påverkar välbefinnandet • bär ansvaret för den egna arbetsmotivationen och upprätthållande och utveckling av den egna yrkesskickligheten • fäster uppmärksamhet vid faktorer som påverkar hälsan som trivsamt och säker arbetsmiljö.

Sätt att visa yrkesskicklighet

Den som avlägger denna examensdel visar sin yrkeskunskap genom att bedöma sina förutsättningar att arbeta som företagare inom textilbranschen till exempel vid samtal om sitt företagande med experter, när examinandens samlar material om sina egna förutsättningar samt gör utredningar och sammandrag om den egna situationen. Examinanden kompletterar sin examensprestation med en affärsverksamhetsplan, andra planer samt beräkningar och dokument med bland annat kvalitetskriterier, produktansvar, prissättningsprinciper och marknadsföringsstrategi.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.4 Tillverkning av industriell textil

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan använda textilråmaterial inom branschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att använda textilråmaterial i produktion	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tyder standardenliga märkningar för textilråmaterial rätt när han/hon läser arbetsorder • använder i sitt arbete rätta benämningar för textilråmaterial • väljer och försäkrar sig om rätt material enligt hur råmaterialet lämpar sig för processen • beaktar vid tillverkningsprocessen och dess inställningar fysikaliska, kemiska och biologiska egenskaper hos råmaterial som används samt hur dessa påverkar produkten som ska tillverkas • använder och skyddar råmaterial noggrant genom att beakta miljökrav och återvinning.
Examinanden kan använda textilstrukturer i produktioner	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Att använda textilstrukturer i produktion	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen processen som valts för produkten t.ex. vävning, stickning av kuliétrikå och varptrikå, tillverkning av fibertyg, tillverkning av garn • läser och tillämpar bindnings- och strukturritningar rätt när maskinen ställs inför mönstret • läser och tillämpar bindnings- och strukturritningar rätt när han eller hon ger anvisningar om inställning till exempel i solvningsarbete • läser och tillämpar bindnings- och strukturritningar rätt i företagets hela tillverkningsprocess • beaktar egenskaper som krävs i maskinen för att framställa olika strukturer • korrigerar strukturfel i produkt vid övervakning av processen och maskinernas funktion.

Examinanden kan använda och underhålla maskiner och utrustning för textiltillverkningsprocesser

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Användning och justering av samt underhåll på maskiner och utrustning i processen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• beskriver funktionsprinciperna för maskiner och utrustning i processen, tekniska egenskaper samt namn på viktigaste delar i dessa vid samtal med annan personal om funktion eller störningar• ställer in och ställer i ordning maskinen så att den är i användbart skick• använder program i maskiner på ett mångsidigt sätt• byter självständig modell i maskiner• säkerställer tillverkning av felfri produkt• utför små underhålls- och reparationsarbeten på maskiner inom textilindustrin såsom åtdragning av remmar eller nödvändiga rengöringar• byter ut små delar som slits ut eller är trasiga i maskiner såsom nålar och solvar• bedömer normal drift i maskinen och förutser enligt driften fel i maskinen och eventuellt servicebehov• utför regelbundet återkommande förebyggande underhållsåtgärder på maskiner inom eget arbetsområde enligt plan för förebyggande underhåll och förstår dess betydelse för felfri produktion samt dess inverkan på produktiviteten• använder och underhåller maskiner inom sitt ansvarsområde på ett säkert sätt enligt givna anvisningar
Att tillverka textiler	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• utnyttjar företagets system för kontroll av information och produktion vid planering av sitt arbete• planerar genomförandet av arbetsfaser inom sitt ansvarsområde på ett kostnadseffektivt sätt med beaktande av leveranstider• tillverkar självständigt och ekonomiskt samt genom att följa arbetsinstruktioner produkter av hög kvalitet på ett sätt som företagets maskinpark och produktionsverksamhet förutsätter• ser till att maskinerna används effektivt och att den dagliga verksamheten löper inom det egna ansvarsområdet• dokumenterar och rapporterar enligt givna an-

	<p>visningar data om sitt arbete eller produkten som tillverkas</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer säkerhetsföreskrifter och givna anvisningar samt ergonomiskt rätta arbetssätt.
Att tillverka textilprodukter kostnadseffektivt	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer grundbegrepp inom företagsekonomi och ekonomiska nyckeltal så att examinandena kan undersöka resultatet av och lönsamheten i företagets verksamhet samt sin egen andel i företagets verksamhet • fastställer hur kostnaderna bildas och hur de inverkar på företagets konkurrenskraft • förklarar intraprenörskap i sitt eget arbete • förstår felaktiga produkters ekonomiska inverkan i processen • beräknar materialåtgång i processen och reserverar nödvändigt material för separata arbetsfaser • använder material effektivt och genom att spara kostnader • utvecklar produktionsmetoder för att uppnå bättre materialeffektivitet • sorterar spillmaterial rätt enligt anvisningar och bestämmelser.
Att säkerställa kvalitet i processen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utreder processspridningens betydelse och använder kvalitetssystem som stöd för dessa i företagets produktionsprocess • använder processens kvalitetsverktyg och mätare för att säkerställa kvaliteten i produkten • kontrollerar textilen som kommer ur maskinen enligt kvalitetsstandarderna • övervakar, dokumenterar och rapporterar kvalitet enligt anvisningar • ser till att arbetsmiljön är snygg och maskinerna och utrustningen är i funktionsdugligt skick

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkesskickligheten genom att examinandena tillverkar textilprodukter i företagets processer i enlighet med företagets maskinpark och produktions-sortiment.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.5 Utveckling av produktionsprocess och -funktioner inom textilindustrin

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan tillämpa verktyg för utveckling av produktionsprocess i processer för tillverkning av textil.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Identifiera och utveckla funktioner i processer	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tillämpar och utnyttjar verktyg och verksamhetsmodeller för kontinuerlig utveckling (t.ex. 6S, Lean, TPM-verksamhet) i sitt arbete • förutser och planerar verksamheten i den egna produktionsprocessen • analyserar egen produktionsprocess genom att identifiera dess utvecklingsmål • arbetar som aktiv initiativtagare till utvecklingsverksamhet • bedömer hur den egna verksamheten utvecklas med hjälp av mätare som beskriver detta • följer med hur mätare som beskriver verksamheten fungerar och utvecklingens riktning • dokumenterar och rapporterar hur den egna processen förverkligas • deltar som aktiv medlem i utvecklingsgruppernas verksamhet
Genomförande av förebyggande service och underhåll	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för hur underhållskostnader inverkar på kostnadseffektiviteten • redogör för vilken betydelse förebyggande underhåll och service har på maskinernas driftsäkerhet i produktionsprocessen och på kontrolleringen av leveranssäkerheten • utreder vilken roll olika aktörer har i underhållet • genomför självständig nödvändiga service- och underhållsåtgärder • deltar i planering och genomföring av förebyggande service på maskiner som examinanden använder i samarbete med serviceorganisationen • sköter rapporteringen av reservdelar och tillbe-

	<p>hör som examinanden använder samt anmälandet av fel</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskriver reservdelslagrets omsättningshastighet och vilken betydelse därtill bundet kapital har • deltar i utvecklingen av reservdelslagret tillsammans med serviceorganisationen.
<p>Följa arbetssäkerhet och ergonomi</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för betydelsen av arbetarskyddslagen och för ansvar i den egna processen samt identifiera risker • följer det egna företagets arbetarskyddsanvisningar och –bestämmelser i sitt arbete • sköter sin hälsa och arbetsmotivation • skapar en säker och snygg arbetsmiljö • kan beskriva organiseringen av arbetarskyddsverksamheten i det egna företaget • utser personer som enligt uppgift sköter arbetarskyddsfrågor • tillämpar verksamhetsprinciper för arbetarskydd och ergonomi i sin produktionsprocess • identifierar säkerhetsrisker och –situationer i den egna processen och rapporterar om dem aktivt • deltar som expert i att skriva en arbetsplatsutredning över den egna produktionsprocessen och i förverkligandet av utvecklingsobjekt • dokumenterar och rapporterar om säkerhetsdokument och –risker i det egna arbetet enligt givna anvisningar
<p>Hållbar utveckling och följa principer i miljölagstiftning</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan beskriva de viktigaste lagarna och förordningarna om miljöskydd samt begreppet hållbar utveckling och tillämpa dessa i sitt arbete • följa arbetsplatsens miljöprogram och principerna för hållbar utveckling i sitt arbete • kan beskriva skyddsinformationsblad för kemikalier som eventuellt används i processen och i dessa förutsatta säkra sätt att förvara, använda och förstöra kemikalier • utnyttjar material effektivt i sitt arbete och strävar efter att hela tiden minimera avfall som uppstår under processen • sköter sorteringen av avfallet från den egna processen enligt bestämmelser och givna anvisningar • utnyttjar och återvinner i mån av möjlighet avfall som uppstår av processen.

Examinanden kan tillverka produkter i sin process utgående från kundens behov och genom att utveckla eget arbete	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Kontroll av leveransprocess och kundtillfredsställelse	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar begrepp för olika kärn- och stödprocesser samt arbetsmetoder och följer dessa i sitt arbete och sin kommunikation • gör ett flödesschema över åtgärdsprocessen i företaget från råmaterial till färdig produkt till kunden och redogör för sin roll som en del av processen • nämner egna yrkesmässiga starka sidor • tolkar de viktigaste mätarna i åtgärdsprocessen • gör en utredning om företagets viktigaste konkurrenter och konkurrenssituationen på marknaden • nämner externa och interna kundrelationer och beaktar i sitt arbete dessas betydelse som en del av produktions- och leveransprocessen • redogör för vilka faktorer kundnöjdhet och företagets responssystem består av • drar slutsatser av mottagen kundrespons och använder denna information för att utveckla sitt arbete

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkesskickligheten genom att tillverka textilprodukter i företagets utvecklingsprocess.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.6 Organisering av textilproduktion

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan utveckla sin produktion till serieproduktion	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Planera och utveckla egen produktion och egna produktionsmetoder	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar produktionen enligt sin affärsidé som kan bestå av serieproduktion eller unik produktion som förverkligas som serietillverkning • ändrar om unikarbete till seriearbete där tekniken, materialet och genomföringssättet är cykliskt • behärskar produktionsplanering: planering av produktionsprocess och verksamhet samt indelning av arbetet i faser • utvecklar produktionsmetoder, utrustning och material för egen produktion
Examinanden kan tillverka och utveckla en serieprodukt eller unik produktion	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Utveckla och genomföra serieproduktion	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar en arbetslokal som är lämplig för serieproduktionen och produkten • skaffar maskiner och utrustning som är lämpliga för ifrågavarande arbete • utnyttjar seriearbetets faser i unikserier så att seriearbetet inte väsentligt förändrar det slutliga arbetet • utarbetar en utvecklingsplan, mål och tidtabell för den egna produktionen utgående från en bedömning av nuläget • fördelar resurser för utveckling och göra upp en budget för detta • använder vid behov experter för serieproduktion och utveckling.
Examinanden kan prissätta en serieprodukt	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Prissättning av serieproduktion	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör en beräkning av kostnader för tillverkning av serieprodukt (material, användning maskiner och utrustning, arbetskraft) och för marknadsföring • beaktar lönsamhets- och avkastningsmål som

	<p>företagsverksamheten förutsätter</p> <ul style="list-style-type: none"> • prissätter produkten lönsamt genom att beakta kostnads- och avkastningsmål.
Följa lagstiftning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer gällande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar som reglerar företagsverksamhet (t.ex. mervärdesskatt, förskotts innehållning, pensions- och socialskydd, försäkringar, företagshälsovård) • beaktar hur lagstiftning, bestämmelser och anvisningar påverkar prissättningen av produkter.
Examinanden kan utnyttja kontraktbaserad tillverkning	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Genomföra kontraktbaserad tillverkning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • indelar arbetet i faser och utreder om kontraktstillverkning är nödvändig • bedömer nödvändigheten av kontrakt och utarbetar ett kontrakt antingen själv eller köper tjänsten av någon annan • ger kontraktstillverkaren nödvändiga anvisningar • beräknar pris på arbete och tid som krävs för kontraktbaserad tillverkning • följer den kontraktbaserade tillverkarens arbete och vidtar vid behov nödvändiga åtgärder.
Examinanden kan fungera i olika nätverk	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Dra nytta av samarbetsparter och nätverk	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utreder samarbetsparter och nätverk som är viktiga för den egna verksamheten • motiverar samarbetets och nätverkens betydelse och nytta i det egna företaget till exempel genom lönsamhetskalkyler, tidsanvändningsberäkningar och kunnande • väljer lämpliga samarbetsparter bl.a. för marknadsföring, inköp och konsultering • avtalar om samarbete med olika parter eller nätverk • deltar aktivt i samarbete med parter som han eller hon själv har valt.

Examinanden kan skydda sina produkter och arbetsmetoder	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Bedöma och genomföra produktskydd	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • bedömer när produktskydd är nödvändigt i den egna affärsverksamheten • vidtar vid behov åtgärder som produktskydd förutsätter eller anlitar en expert

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkeskunskapen genom att examinanden tillverkar en serieprodukt som också kan tillverkas som unikarbete inom serieproduktion. I den här examensdelen avses med examinand en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i företag som utför yrkesmässigt och lönsamt arbete inom textilbranschen.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.7 Leda tillverkningen av en textilprodukt och erbjuda tjänster inom textilbranschen

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan planera och bjuda ut program- och servicepaket inom textilbranschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Producera tjänster inom textilbranschen	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • skapar program- och tjänstepaket inom textilbranschen utgående från möjligheter och efterfrågan • utnyttjar aktörer inom olika branscher till exempel inom vård- och turismbranschen .
Examinanden kan tillämpa tjänster inom textilbranschen enligt målgrupp.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Beakta kundgrupper vid planering av tjänster	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • standardiserar sina tjänsteprodukter och om-

	<p>vandlar dem vid behov genom att beakta olika målgruppers och marknaders behov</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar utgående från kundens behov klart avgränsade och genomförbara program- och tjänstepaket • utarbetar avtal och andra dokument om genomförande av tjänst själv eller med hjälp av experter.
Examinanden kan ansvara för tjänster inom textilbranschen som examinanden bjuder ut.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Utreda ansvarsfrågor som hänför sig till tjänster	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar lagstiftning om programtjänster samt andra författningar och bestämmelser • utarbetar vid behov med hjälp av experter nödvändiga avtal och beaktar i sitt arbete det ansvar och de förpliktelser som avtalen för med sig • identifierar och skaffar tillstånd och försäkringar för genomförandet av sin tjänst samt gör nödvändiga anmälningar och sköter nödvändiga kontakter till myndigheter • beskriver det centrala i produktansvar och ansvar som produktsäkerhet för med sig både i den egna verksamheten och i samarbetspartners verksamhet • beaktar säkerhetsfaktorer och konsumentskydd i samband med produktionen av tjänsten
Examinanden kan marknadsföra och sälja själv sina tjänster inom textilbranschen eller utnyttja samarbetspartners	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Prissättning av tjänst	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • prissätter sin textiltjänst och sina textilprodukter lönsamt genom att beakta tiden som används för genomförande av tjänsten och kostnaderna samt konkurrenssituationen
Följa lagstiftning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer gällande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar som reglerar företagsverksamhet (t.ex. mervärdesskatt, förskottsinnehållning, pensions- och socialskydd, försäkringar, företagshälsovård)
Försäljning och marknadsföring av textiltjänst	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • producerar marknadsföringsmaterial antingen själv eller köper det som tjänst • utnyttjar möjligheter i lokala marknadsförings-

	kanaler och kanaler för direkt marknadsföring som är viktiga med tanke på målgruppen <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar samarbetsparter i marknadsföring och försäljning
Examinanden kan förverkliga en tjänst inom textilbranschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Utföra kundinriktad tjänst	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förverkligar sin textiltjänst säkert och med yrkesskicklighet • ordnar en sådan verksamhetsmiljö som tjänsten förutsätter och nödvändiga redskap och utrustning • skaffar nödvändigt material • leder kundgruppen sakligt, naturligt och med yrkesskicklighet • anpassar tjänsten enligt kundens behov • ger anvisningar om hur redskap och utrustning samt material används • kan vidta enkla första hjälpåtgärder • utarbetar nödvändig plan för första hjälpen och räddningsplan för myndigheter antingen själv eller köper den av en expert

Sätt att påvisa yrkesskicklighet

I den här examensdelen påvisas yrkesskickligheten genom att examinanden utför en tjänst inom textilbranschen. En tjänst inom textilbranschen innebär tillverkning av en textilprodukt. Tjänsten kan vara till exempel en kurs i stickning som ordnas för seniorer i ett ålderdomshem eller en dag med färgning med växter för barn under skolåldern.

I den här examensdelen avses med examinand en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i företag som utför yrkesmässigt och lönsamt arbete inom textilbranschen.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.8 Att marknadsföra textilprodukter och -tjänster

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan sätta upp mål för att marknadsföra och informera om produkter och tjänster inom textilbranschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Känna till textilbranschen	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • kartlägger textilbranschen och dess särdrag • identifierar svaga signaler om framtiden inom branschen • använder sakkunnigt textilbranschens terminologi • utreder effektiviteten av visuell marknadsföring och imagemarknadsföring
Arbeta enligt lagstiftning och avtal	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • följer allmänna och gemensamma praxis om marknadsföring och informering inom textilbranschen • följer lagstiftning och avtal om marknadsföring och informering
Fastställa mål	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • beskriver fördelarna med marknadsföring och informering när det gäller textilprodukter eller -tjänster • avgränsar klart ett mål för marknadsföring av produkter eller tjänster och informering
Examinanden kan göra upp en plan för marknadsföring och informering	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Välja metoder och kanaler för marknadsföring och informering	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • anger sina viktigaste målgrupper och kunder • samlar information om produkter eller tjänster som stöd för marknadsföring och informering • jämför olika moderna marknadsföringsmetoder som lämpar sig för textilprodukter eller -tjänster • väljer bästa möjliga medium med tanke på mål för marknadsföring och informering • motiverar val av marknadsförings- och informeringssätt • förlägger marknadsföringen och informeringen till rätt tid enligt sakens omfattning
Göra upp kostnadskalkyl	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • bedömer ekonomisk nytta av marknadsföring och informering med tanke på omsättningen

	<ul style="list-style-type: none"> • gör upp en budget för marknadsföring och informering • arbetar vid behov med experter
Planera tidsanvändning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • anger en tidtabell för marknadsförings- och informationskampanj • planerar etapper på kort och lång sikt • beaktar eventuella ändringar i tidtabeller som kan förekomma
Planering av innehåll i marknadsföring och informering och praktiska åtgärder	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar innehållet i marknadsföringen och informeringen vid behov med hjälp av experter • väljer samarbetspartners (t.ex. reklambyrå, fotograf, tryckeri, lokaltidning, språkvårdare, översättare)
Examinanden kan genomföra ett marknadsförings- och informationsevenemang	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Verkställa en plan för marknadsföring och informering	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • verkställer ett marknadsförings- och informationsevenemang enligt en själv uppgjord plan • ändrar på sin plan och sitt arbete om åtgärderna inte kan genomföras enligt den ursprungliga planen • skriver flytande på ändamålsenlig nivå i förhållande till målgrupp och sak som informeras • behärskar växelverkan och konsten att uppträda i förhandlings- och informationssituationer • arbetar enligt överenskomna tidtabeller och anpassar sig vid behov till ändringar • följer kostnaderna.
Examinanden kan bedöma och utveckla sin marknadsförings- och informationsverksamhet	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Bedöma och utveckla marknadsföring och informering	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer och samlar erfarenheter av marknadsföring och informering • utvecklar sin marknadsförings- och informationsverksamhet utgående från samlad respons och erfarenheter • informerar deltagande parter om hur marknadsförings- och informationsmål uppnås • utformar preliminära fortsatta planer för marknadsföring och informering

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkesskickligheten genom att examinanden självständigt eller som en del av ett större evenemang planerar och genomför en marknadsförings- och informationskampanj eller ett -evenemang. I den här examensdelen innebär marknadsföring och informering en helhet eller en mera fortlöpande process som kan innebära deltagande i en mäsas, ett försäljningsevenemang, en informationskampanj, en tidningsartikel eller en artikelserie, utarbetande av elektroniska webbsidor eller till exempel att informera om företaget i sociala medier.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.9 Arbeta i internationella nätverk inom textilbranschen

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan arbeta internationellt	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Utnyttja internationell handel inom textilbranschen och dess möjligheter i den egna verksamheten	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• bedömer sitt företag och möjligheterna att arbeta internationellt inom ramen för sin verksamhet• bedömer möjligheterna att idka internationell handel• räknar upp internationella evenemang, utställningar, mässor, maskinförsäljnings- eller utbildningsevenemang som är viktigast för den egna verksamheten och som företaget behöver för sin internationalisering• arbetar i enlighet med företagets affärsverksamhetsplan i samarbete med övriga aktörer inom branschen och avtalsparter

Examinanden kan kommunicera i internationell omgivning

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Kommunicera i internationella nätverk samt i en mångkulturell arbetsgemenskap	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• nämner viktigaste eventuella internationella samarbetspartners• räknar upp konkurrenter och konkurrensfaktorer som påverkar den egna verksamheten• arbetar genom att vara medveten om typiska drag i internationella verksamhetsmiljöer och faktorer som påverkar konkurrenskraften (jfr västländer och low coast countries)• arbetar i enlighet med grundprinciperna för intern och extern kommunikation• arbetar i en mångkulturell arbetsgemenskap genom att känna till skillnader mellan kulturer• sköter kommunikation på främmande språk genom att beakta kulturen• använder moderna kommunikationsmedel och sociala medier utan svårigheter• utnyttjar i sitt arbete färdigheter i samarbete och växelverkan som en positiv resurs i företaget• använder experter som är nödvändiga i internationell verksamhet

Examinanden kan arbeta i ett internationellt evenemang inom textilbranschen

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Arbeta på internationella marknader, utställningar, mässor eller utbildning inom textilbranschen	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• söker aktivt information om ett internationellt evenemang som han eller hon behöver• planerar och genomför deltagande i internationellt evenemang antingen själv eller genom att ta hjälp av experter• arbetar antingen ensam eller i grupp i ett internationellt evenemang inom textilbranschen

Examinanden kan leverera vara till internationella kunder

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Arbeta med internationell handel inom textilbranschen	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• följer gällande lagstiftning i sin internationella verksamhet• använder vid behov experttjänster i sin internationella verksamhet

	<p>Examinanden</p> <p>ANTINGEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • prissätter, fakturerar och levererar en vara eller en tjänst till en kund <p>ELLER</p> <ul style="list-style-type: none"> • sköter antingen själv eller med hjälp av experter nödvändiga tull- och fraktningsåtgärder vid internationell handel • arbetar i samarbete med utländska agenter och /eller representanter
--	--

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkesskickligheten antingen **i en internationell verksamhetsmiljö inom hantverks- eller konstindustribranschen** eller **inom industriell textilproduktion.**

En examinand som arbetar inom hantverks- och konstindustribranschen påvisar sitt kunnande till exempel genom att delta i en internationell mäsas eller utställning med egna eller något annat företags produkter inom textilbranschen.

En examinand som arbetar inom industriell textilproduktion påvisar sitt kunnande genom att arbeta i företagets internationella verksamhetsmiljö och nätverk. Sådana projekt inom industriell textilproduktion kan vara till exempel mäsasprojekt, internationellt arbete som underleverantör, internationella maskinanskaffningar, kurser eller utbildning utomlands, arbete tillsammans med arbetstagare med invandrarbakgrund i hemlandet eller vid en koncerns dotterbolag eller samarbetsföretag.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fås av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.10 Arbete enligt hållbar utveckling inom textilproduktion

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan utnyttja åtgärder som sparar på miljön och främjar hållbar utveckling inom textilbranschen	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Beakta värden för hållbar utveckling i produktionsprocessen och företagsverksamheten	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar ett miljöprogram för eget företag eller egen verksamhet eller för båda och handlar enligt det • utvecklar sin egen produktion på ett sätt som sparar på material • utvecklar en produktionsprocess som sparar på natur och miljö • främjar i sin verksamhet och genom eget exempel arbetssätt för hållbar utveckling • utreder hur återvinning av materialrester har planerats i företaget eller hos arbetsgivaren • räknar upp drivfjädrar för att förbättra ekologisk hållbarhet såsom miljömärken och utreder innehållet i dessa • kan förklara vad ekologiskt avtryck samt kol- och vattenavtryck betyder • bedömer kolavtryck av en återvinningsprodukt genom att beakta produktens livscykel och dess förstöring
Examinanden kan utnyttja återvinningsmaterial vid planering och förverkligande av textilprodukt	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Verksamhet enligt hållbar utveckling vid planering och förverkligande av textil	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar produkter genom att betona hållbar utveckling • använder överskottsmaterial när examinandan planerar och tillverkar bruks- och prydnadstextiler • använder arbetssätt och metoder som sparar på miljö och energi vid vidareförädling av kasserade textiler • prissätter vidareförädlingen på ett företagsekonomiskt lönsamt sätt • räknar upp platser för anskaffning av överskottsmaterial och kasserade textiler

Examinanden kan prissätta och marknadsföra textilprodukter tillverkade av återvunnet material

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Prissätta och marknadsföra återvunnen produkt	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• prissätter sin återvunna produkt så att produkten är lönsam• känner till och namnger sina viktigaste målgrupper• väljer rätt distributionsväg för sina produkter• utnyttjar imagevärde som återvinning ger vid informering och marknadsföring av företagsverksamheten
Följa lagstiftning	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• följer gällande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar som reglerar företagsverksamhet och som gäller användningen av återvunnet material• beaktar lagstiftning vid prissättning

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visas yrkesskickligheten genom att examinanderna tillverkar produkter av återvunnet material. I arbetet betonas principerna för hållbar utveckling på lång sikt.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.11 Underhålla och utveckla produktionsmaskiner

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan underhålla maskiner som används inom textilindustrin	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Behärska teknik och funktionsprinciper för maskiner och utrustning samt problemlösning vid maskinstörningar	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar funktionsprinciperna för maskiner och utrustning och delar i dessa samt olika maskindelars betydelse för en störningsfri produktion • tar isär och monterar ihop maskiner och utrustning på rätt sätt enligt instruktionsböcker och diagrambilder för maskiner samt tillämpar sin kunskap på att utveckla funktionerna i maskinerna • sköter och följer i sitt arbete noggrant maskinernas styrsystem, protektormekanismer samt larmsystem • behärskar systematisk problemlösning vid maskinstörningar och kan förutse behov av reparation och reglering • räknar upp maskinens tekniska delar rätt
Organoleptisk kontroll av kondition och lokalisering av fel	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • övervakar kontinuerligt maskinernas skick och funktion i processen och förstår begränsningarna med organoleptisk kontroll • lokaliserar och känner igen maskinstörningar (mekaniskt, elektriskt fel eller fel i automation) • avgör om man kan reparera felet själv eller om man behöver hjälp av en serviceperson • avgränsar felområdet och minskar på det här viset den tid som används för felsökning
Svarar för arbets säkerhet och ergonomi	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • fastställer vikten på bördor som ska lyftas och utför lyften genom att använda säkra metoder • följer i sitt arbete säkerhetsföreskrifter och ergonomi samt förstår betydelsen av hälsa och motivation i sitt arbete • läser noggrant säkerhetsföreskrifter för branschen och utrustningen och använder dem på rätt sätt • skapar en trygg och trivsamt arbetsmiljö

Examinanden kan göra upp planer för underhåll av och utföra serviceåtgärder på maskiner i processerna inom sitt ansvarsområde

Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Planmässigt genomförande av förebyggande och reparerande service	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskriver maskiner och utrustning som används i processen, deras gångtimmar och servicebehov • följer och utreder vilken service- och felhistoria maskinerna i processen har och utarbetar utgående från detta planer för förebyggande service och underhåll av dessa med beaktande av produktionstidtabellen • utvecklar maskinernas underhåll i samarbete med personerna som använder maskinerna och den övriga serviceorganisationen som ett team • anger kvalitetskrav för produkter som tillverkas samt vilken betydelse maskinernas störningsfria drift har för kvaliteten • säkerställer maskinens funktion efter reparation, justering eller service
Rapportering	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumenterar och rapporterar åtgärder och använda reservdelar vid all service som examinandem har utfört enligt anvisningar i datasystem som används • rapporterar om återkommande fel och produktionsavbrott på överenskommet sätt • gör felanmälan noggrant • rapporterar orsaker till produktionsavbrott på överenskommet sätt enligt företagets rutiner
Genomföra förebyggande underhåll	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • instruerar och binder maskinernas användare till att genomföra förebyggande och reparerande underhåll • arbetar ergonomiskt rätt • arbetar enligt säkerhetsföreskrifter • genomför service i samarbete med den övriga produktionsorganisationen enligt överenskommen tidtabell

Examinanden kan bygga, förnya och utveckla produktionsmaskiner och –utrustning.	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Förnya, utveckla och bygga maskiner och utrustning enligt krav som ställs på produktionsprocessen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utreder funktionsmekanismen i maskiner och utrustning inom egen textilbransch för att vid behov kunna bygga om utrustningen • kan ta isär och montera ihop maskiner och utrustning genom att modifiera dem till nya fungerande maskinhelheter för företagets behov • tillämpar automation på maskiner och utrustning i sin produktionsprocess enligt företagets behov
Examinanden kan sköta företagets reservdelsfunktioner	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Skötsel av reservdelsfunktioner	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan beskriva vilken betydelse det kapital som bundits i lager har • behärskar arbetssätt vid underhåll av maskiner i produktionsprocessen • beskriver vilken betydelse reservdelsfunktionerna har • använder lagerstyrningssystem för att upprätthålla lagret och beräkna kostnaderna för processerna • följer och rapporterar aktivt om åtgången av lagervaror och deltar i att göra prognoser som en del av utvecklingen av lagerföringsfunktionen
Arbets säkerhet och hållbar utveckling i tillverkningen och dess stödprocesser	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder skyddsutrustning enligt anvisningar och bestämmelser • beskriver olycksrisker och sanitära olägenheter som är typiska för arbetsmiljön • följer säkra arbetssätt och säkerhetsföreskrifter samt -bestämmelser i sitt arbete • följer säkerhetsbestämmelser för heta arbeten och har gällande kort för heta arbeten • följer säkerhetsbestämmelser för elarbeten • kan välja rätta redskap för lyft och flytt och följer anvisningar och bestämmelser för dessa • beaktar risken för elektrostatiska urladdningar (ESD) vid hantering av delar och kan akta sig för statisk elektricitet • kan utföra underhållsarbeten genom att beakta

	<p>arbetsmiljön och genom att utföra nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder nödvändiga medel och kemikalier på ett miljövänligt sätt och kan beskriva miljöverkningsarna av dessa • sorterar avfall och sköter i tillämpliga delar återvinningen genom att visa att han eller hon behärskar miljöriskerna • utnyttjar åtgärder enligt företagets egna hållbara utveckling som en del av långsiktig konkurrenskraft och marknadsföring
--	--

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen utför examinanden service på maskiner och utrustning som hör till tillverkningsprocessen inom det egna ansvarområdet samt utarbetar i ett team planer för förebyggande underhåll i samarbete med övriga användare av maskinerna och serviceorganisationen.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.12 Utveckla kvaliteten i verksamheten

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan verkställa kvalitetsledning i företagets processer	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Förstå kvalitetstänkande och processspridning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • definierar kvaliteten i företagets processer • bedömer och mäter processspridning • följer processspridning och utför utgående från dessa korrigerande åtgärder
Använda och utveckla kvalitetsredskap och mätare	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskriver företagets kvalitetsledningssystem och företagets mätare för kvalitet och kvalitetshandbok • riktar kvalitetskrav rätt mot produkter i processen • känner igen produkternas tekniska och kommer-

	<p>siella kvalitet</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer kvalitetsledningen i den egna processen samt deltar i utarbetandet av mätare i samarbete med övrig kvalitetspersonal • tillämpar kvalitetssystem på kvalitetsledning och utveckling i den egna processen • gör nödvändiga uppteckningar och rapporter som hänför sig till kvalitetsledning
Testa textilier	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • mäter de vanligaste egenskaperna i råvaror och material som används • jämför och bedömer utgående från mätresultaten textilmaterial som använts i processerna • mäter egenskaper och struktur hos garn • beskriver betydelsen av hållfasthets- och töjningsegenskaper hos garn • bedömer och jämför uppnådda mätresultat • fastställer massa per kvadratmeter och löpmeter, täthet och bredd i material • mäter olika hållfasthetsegenskaper och färgäkthet samt dimensionsförändringar i plant textilmaterial och utnyttjar mätresultaten • utvecklar testmetoder för företagets processer
Dra slutsatser om kvalitetsledning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer och jämför mätresultaten av kvalitets-testerna • överför slutsatserna av mätresultaten till processerna och försäkrar sig om nödvändiga åtgärder utgående från dessa • skriver nödvändiga anteckningar och rapporter om mätresultat i företagets system • är villig att samarbeta och arbeta i team tillsammans med produktionen, planeringen och övriga aktörer i företaget

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen arbetar examinandena med kvalitetsledning och -testning i företagets processer. Arbetsmiljön är i allmänhet ett industriellt företag inom textilbranschen.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.13 Appretering av textilier

Krav på yrkesskicklighet	
Examinanden kan appretera textilprodukter	
Föremål för bedömning	Kriterier för bedömning
Verksamhet enligt principerna för hållbar utveckling i företagets processer och funktioner	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer bestämmelser om miljöskydd • tillämpar företagets miljöprogram på det egna arbetet • behandlar avfallstyper som uppstår i produktionsprocessen enligt anvisningar • sorterar avfall och återvinner i tillämpliga delar för att visa hantering av miljörisker • förstör tomma kemikalieförpackningar på ett lämpligt sätt • utnyttjar åtgärder i enlighet med företagets egna hållbara utveckling som en del av långsiktig konkurrenskraft och marknadsföring
Produkternas vikt, färgning och appretering samt användning av kemikalier i processen	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar enligt skyddsinformationsblad över de kemikalier som denne använder och säkerhetsföreskrifter • använder skyddsutrustning och ser till att de är i skick och tillgängliga • söker och läser arbetsorder och recept för tryckarbete, appretering och färgning • ordnar arbeten och körningar i processen på ett ekonomiskt sätt utgående från arbetsorder och recept • använder vid appretering maskiner och utrustning för tryck-, färgnings- och appreteringsprocesser enligt deras användningsegenskaper • väljer appreteringsmedel, hjälpmedel och färger för processen enligt recept genom att beakta maskiner och utrustning • räknar ut, väger och doserar kemikalier rätt för processen • hanterar och använder kemikalier på ett lämpligt sätt • använder material i sin process effektivt och ekonomiskt genom att utnyttja lämpliga mätare • behärskar nödvändiga datasystem och nödvändig rapportering • appreterar produkten ekonomiskt enligt och arbetsorder och bestämmelser

Sätt att visa yrkesskicklighet

I den här examensdelen visar examinanden sin yrkesskicklighet genom att arbeta i företagets tryck-, färgnings- eller appreteringsprocesser eller i alla dessa. I den här examensdelen avses med examinand främst arbetstagare i ett företag som utför industriellt textilarbete i tryckeri, färgeri eller appretering.

I planen för den personliga tillämpningen förutses och godkänns avläggandet av examen genom arbete inom det egna yrkesområdet i normal arbetsmiljö eller genom en separat arbetsprestation i en sådan omfattning att kunnandet på ett tillförlitligt sätt kan konstateras motsvara kraven på yrkesskicklighet.

Examinanderna kan komplettera påvisandet av sitt kunnande med dokument som tas fram under examensprestationen. Bedömda dokument utgör en del av bedömningsmaterialet. Examinandens bedömningsmaterial består av utlåtanden som fåtts av bedömare vid examenstillfällena, bedömda kompletterande dokument och examinandens självvärdering.

3.14 En examensdel från den egna eller någon annan yrkes- eller specialyrkesexamen

I yrkesexamen inom textilbranschen kan med motivering inkluderas en valfri examensdel från den egna eller någon annan yrkes- eller specialyrkesexamen.

Utbildningsarrangören ska ha ett gällande avtal för anordnande av ifrågavarande fristående examen, alternativt kan utbildningsarrangören köpa examenstillfällena av en sådan examensarrangör som har avtal för ifrågavarande examen.

Betyg över avläggandet av denna examensdel ges alltid av den examenskommission som ansvarar för ifrågavarande yrkes- eller specialyrkesexamen. Examenskommissionen för textilbranschen godkänner ifrågavarande examen som en del av yrkesexamen inom textilbranschen på basis av betyget.

Tryckt
ISBN 978-952-13-4811-2
ISSN 1798-8977

Online
ISBN 978-952-13-4812-9
ISSN 1798-8985

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
www.utbildningsstyrelsen.fi